

The article states that the feature of modern understanding of creativity is that it is a process of human activity, the result of which are qualitatively new, unique material and spiritual values or solutions. It is shown that an important condition of creativity is the susceptibility of new ideas, attention to problem disturbances. The creative personality is characterized by the independence of behavior and reasoning, and at the same time the ability to refuse their previous thoughts, criticality, courage and tolerance. The basic directions which are focused on development of activity sphere of the person, that is mastering the various ways of creative activity are determined; cognitive thinking (autonomy in obtaining scientific knowledge about the world); affective sphere, that is, the ability to feel, empathize, emotionally react.

Key words: *personality, creativity, development of creative personality.*

Добровольська Наталія Анатоліївна – кандидат психологічних наук, здобувач кафедри практичної психології та соціальної роботи Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, м. Северодонецьк.

УДК 159.922:001.18

Завацький В.Ю.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ АНТИЦИПАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ЖИТТЄВИХ ЗМІН

В статті наведено концептуальні основи дослідження антиципації особистості в умовах життєвих змін. Найбільш адекватними завданням дослідження є методологічні засади і теоретичні концепції системного підходу, особистісного розвитку, онтопсихологічні, акмеологічні та соціально-психологічні дослідження, основна увага в яких фокусується на вивченні антиципаційних здібностей комунікативного рівня, в контексті спілкування і взаємодії особистості з об'єктами соціальної дійсності, а також на включеності антиципації в структуру різних видів діяльності. В умовах онтологізації психологічного знання, що супроводжується зростанням впливу ідей системності і самоорганізації, виникла можливість переходу від внутрішньо суперечливих гносеологічних уявлень про антиципацію як випереджаюче відображення до, відповідного сучасним тенденціям розвитку психології, розуміння даного феномену як породження образу майбутнього у психологічних системах. При цьому сучасні системні уявлення про особистість не тільки дозволяють подолати розрив когнітивних і особистісних аспектів у дослідженні антиципації, а й уможливають саму постановку проблеми в її соціально-психологічній обумовленості, методологічно обгрунтоване рішення якої слугувало основою для розробки визначення організаційних та процедурних заходів дослідження

соціально-психологічної специфіки антиципації особистості в умовах життєвих змін, зокрема в онто-, соціо- та патогенезі.

Ключевые слова: *личность, онтогенез, социогенез, жизненные изменения, антиципация, развитие антиципации.*

Постановка проблеми. У зв'язку з прискоренням темпу життя, швидкості соціально-економічних змін, а також зростанням емоційних, інформаційних навантажень і вимог до адаптаційних ресурсів особистості гостро постає проблема розвитку її здатності до антиципації. Антиципаційні здібності є невід'ємною характеристикою і відображають гнучкість і відносну стійкість біопсихосоціальної системи людини [2; 5; 7; 10-15]. Проте, дія стресогенних чинників, зокрема в умовах життєвих змін, може привести до спотворення антиципаційної спроможності особистості і, як наслідок, до порушень у складній багаторівневій системі організації її життєдіяльності та розвитку психосоматичних декомпенсацій різного ступеня вираженості [4; 8; 9; 11; 18].

Проблема антиципації в психології наразі є відносно маловивченою. У роботах найбільш авторитетних дослідників психології антиципації (І. Батраченко, А. Брушлинський, Д. Гібсон, Б. Ломов, В. Менделевич, В. Найссер, Л. Рєгуш, О. Сергієнко, Є. Сурков, І. Фейгенберг та ін.) реалізовані різні підходи до визначення і класифікації процесів антиципації і прогнозування, місця антиципації серед інших психічних процесів і в структурі діяльності людини [2-19].

Недостатньо сформовану здатність особистості передбачати хід подій і власну поведінку в різних життєвих ситуаціях вважають антиципаційною неспроможністю. При цьому з можливістю ймовірного прогнозування нерозривно пов'язують процес успішної соціальної адаптації особистості. Наголошується, що антиципаційно неспроможна людина виключає з антиципаційної діяльності небажані події і вчинки, орієнтуючись лише на бажані, демонструє моноваріантний тип прогнозування та стає невідповідною до складних життєвих ситуацій [2; 6; 7; 12; 14; 19]. У зв'язку з цим актуальними вбачається визначення основних результативно-змістовних характеристик і діагностичних маркерів антиципації особистості в умовах життєвих змін та розкриття соціально-психологічних засад оптимізації розвитку її антиципації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведено соціально-психологічний аналіз умов життєвих змін особистості в контексті проблеми її життєвих перспектив та визначено низку наукових підходів до осмислення поняття життєвої перспективи особистості: мотиваційний (Т. Гісме, З. Залескі, К. Левін, В. Ленс, Ж. Нюттен, Л. Франк, Н. Фрезер, П. Фресс), подієвий (Р. Ахмеров, Є. Головаха, О. Кронік, Д. Леонтьєв, О. Мандрикова, Н. Толстих, В. Хомик, О. Шелобанова), типологічний (К. Абульханова-Славська, Т. Березіна, В. Ковальов, В. Серенкова), освітній (М. Гінзбург, І. Дубровіна, Н. Толстих), прогностичний (П. Анохін, М. Бернштейн, В. Іванніков, Л. Рєгуш). Визначено певну схожість у розумінні життєвої перспективи з різних наукових

позицій. У фокусі дослідницької уваги розвитку даної проблематики знаходиться лінія антиципування майбутнього особистістю (поряд із лінією ймовірнісної можливості появи в її житті будь-якої події).

Мета статті – розкрити концептуальні основи дослідження антиципації особистості в умовах життєвих змін.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. На основі зазначених наукових підходів до змісту життєвої перспективи з точки зору її антиципування в умовах життєвих змін віднесено життєві цілі, ціннісні орієнтації, плани, програми, засоби реалізації цілей. Провідне місце при цьому відводиться життєвій меті. Показано, що життєву перспективу оцінюють за критеріями узгодженості, реалістичності, тривалості, диференційованості, оптимістичності.

Констатовано, що проблемою у психологічних концепціях і класифікації соціальних ситуацій, зокрема життєвих ситуацій, є термінологічний апарат (Л. Бурлачук, О. Коржова). З'ясовано, що у зв'язку з невизначеністю понятійного апарату при аналізі зарубіжних і вітчизняних класифікацій ситуацій спостерігається неоднозначність і недостатня обґрунтованість їх диференціації на прості, кризові, екстремальні та катастрофічні; прості, важкі й екстремальні; нейтральні і конфліктні; повсякденні та проблемні; конфлікти, ситуації фізичної небезпеки й невідомості; прості і проблемні; інформаційні, ймовірнісні, ситуації когнітивної складності та поведінкові; вільно обрані й нав'язані (Н. Парфьонова).

Встановлено, що в умовах життєвих змін загальноприйнятою є класифікація життєвих ситуацій за рівнем їх узагальнення: виокремлюють загальну життєву ситуацію або життєвий простір і миттєву ситуацію (К. Левін); актуальну ситуацію як частину цілісного оточення, що доступна сенсорному сприйняттю у певний проміжок часу і життєву ситуацію, суттєвим аспектом якої є концепція світу (Д. Магнуссон). З'ясовано, що життєва ситуація в її об'єктивній репрезентації більш тривала за часом і має більшу протяжність у просторі, в порівнянні з актуальною ситуацією. Вона включає безліч конкретних подій і епізодів, що протікають як одночасно один з одним, так і послідовно. В суб'єктивній інтерпретації життєва ситуація відображає фрагмент загальної картини, або моделі світу, проявляючись у вигляді емоційних переживань, поведінкових установок і інтерпретацій зовнішніх подій не тільки актуальних обставин, а й певних аспектів минулого і майбутнього (О. Александрова).

Виявлено, що життєва ситуація визначається як складна, коли система відносин особистості і її самоставлення починають характеризуватися неврівноваженістю, неузгодженістю між прагненнями, цінностями, цілями і можливостями їх антиципування та реалізації (Г. Мартьянова). В умовах життєвих змін така ситуація призводить до порушення діяльності, сформованих відносин особистості, породжує негативні емоції і переживання, викликає дискомфорт, що має несприятливі наслідки для її розвитку (М. Магомед-Емінов).

Встановлено, що в якості смислових одиниць ментальної репрезентації життєвої ситуації виокремлені: рівень стресогенності/комфортності; виснаженості/збереження ресурсів; безвихідної невизначеності/обнадійливої визначеності; негативної пасивності/позитивної активності; нерозв'язності/можливості розв'язання ситуації, невключення/включеності у ситуацію. Це дозволяє розглядати ситуацію в умовах життєвих змін, досліджувану в роботі, як окремий випадок складної життєвої ситуації в таких умовах (О. Александрова, Н. Волкова, С. Срьоміна та ін.).

Констатовано, що проблема взаємодії особистості і життєвої ситуації є однією з фундаментальних в психології. Особливо актуальним її аспектом, на наш погляд, виступає проблема вибору стратегій поведінки у складних ситуаціях в умовах життєвих змін. Такі ситуації характеризуються наявністю протиріччя між бажанням досягнення суб'єктивно значимої мети і засобами її досягнення, що супроводжується негативними емоційними станами і високою обумовленістю особистісними особливостями суб'єкта ситуації, який перебуває в умовах життєвих змін, його здатністю до антиципації.

Показано, що диференційно-психологічна класифікація стратегій вирішення складних ситуацій в умовах життєвих змін дозволяє розрізнити стратегії за базовою характеристикою організації поведінки на стратегії оволодіння і захисні стратегії. Додаткові підстави класифікації дозволяють диференціювати стратегії за модальністю (когнітивні, емоційні і поведінкові), спрямованістю (інтра-, екстра- та імунітивні) і інтенсивністю (активні і пасивні).

Визначено концептуальні основи дослідження антиципації особистості в умовах життєвих змін. Найбільш адекватними завданням дослідження є методологічні засади і теоретичні концепції особистісного розвитку, онтопсихологічні, акмеологічні та соціально-психологічні дослідження, основна увага в яких фокусується на вивченні антиципаційних здібностей комунікативного рівня, в контексті спілкування і взаємодії особистості з об'єктами соціальної дійсності, а також на включеності антиципації в структуру різних видів діяльності. В умовах онтологізації психологічного знання, що супроводжується зростанням впливу ідей системності і самоорганізації, виникла можливість переходу від внутрішньо суперечливих гносеологічних уявлень про антиципацію як випереджаюче відображення до, відповідного сучасним тенденціям розвитку психології, розуміння даного феномену як породження образу майбутнього у психологічних системах. При цьому сучасні системні уявлення про особистість не тільки дозволяють подолати розрив когнітивних і особистісних аспектів у дослідженні антиципації, а й уможливають саму постановку проблеми в її соціально-психологічній обумовленості, методологічно обгрунтоване рішення якої слугувало основою для розробки соціально-психологічної концепції розвитку антиципації особистості в умовах життєвих змін.

Розкрито методичні та процедурні засади дослідження антиципації особистості в умовах життєвих змін. Констатовано, що в сучасній психології

існують підходи до психологічного аналізу антиципації особистості та її уявлень про власне майбутнє: тест антиципаційної спроможності (В. Менделевич) та проєктивна методика В. Менделевича (варіант методики С. Розенцвейга) для дослідження прогностичних здібностей, методики діагностики здатності до прогнозування (Л. Регуш), виразності негативного прогнозу в спілкуванні і діяльності (О. Сичов), прогнозування міжособистісних конфліктів (М. Сиразів), граничних смислів (Д. Леонтьєв, В. Бузін), які, зокрема, було покладено в основу проведення емпіричного дослідження антиципації особистості в умовах життєвих змін з урахуванням її онто-, соціо- та патогенезу.

Соціально-психологічний аналіз підходів до проблеми життєвих змін, в контексті проблеми її життєвих перспектив та життєвих стратегій, дозволив виокремити основні критерії оцінки таких змін: ціннісно-змістовну, емоційно-оцінну, когнітивну, організаційно-діяльнісну. Ціннісно-смысловий вимір являє собою сукупність ціннісних та смислових утворень особистості, що визначають індивідуальну специфіку процесу і результату в умовах життєвих змін (цінності, ціннісні орієнтації, мотиви, особистісні смисли). Емоційно-оцінний вимір визначено емоційним ставленням особистості до умов життєвих змін (емоції, почуття, що виникають у зв'язку зі змістовним наповненням змін). Когнітивний вимір містить сукупність життєвих ситуацій, що виникають в умовах життєвих змін (антиципування життєвих ситуацій, цілі, засоби реалізації цілей). Організаційно-діяльнісний вимір відображає сукупність стилів, стратегій, форм поведінки особистості, за допомогою яких життєві плани в умовах життєвих змін отримують можливість послідовного втілення в реальність. Єдність вимірювань трактується як їх взаємозв'язок і одночасна присутність в уявленнях про життєві ситуації в умовах життєвих змін, що покладена в основу концепції дослідження антиципації особистості в таких умовах.

Висновки. Визначено концептуальні основи дослідження антиципації особистості в умовах життєвих змін. Найбільш адекватними завданням дослідження є методологічні засади і теоретичні концепції системного підходу, особистісного розвитку, онтопсихологічні, акмеологічні та соціально-психологічні дослідження, основна увага в яких фокусується на вивченні антиципаційних здібностей комунікативного рівня, в контексті спілкування і взаємодії особистості з об'єктами соціальної дійсності, а також на включеності антиципації в структуру різних видів діяльності. В умовах онтологізації психологічного знання, що супроводжується зростанням впливу ідей системності і самоорганізації, виникла можливість переходу від внутрішньо суперечливих гносеологічних уявлень про антиципацію як випереджаюче відображення до, відповідного сучасним тенденціям розвитку психології, розуміння даного феномену як породження образу майбутнього у психологічних системах. При цьому сучасні системні уявлення про особистість не тільки дозволяють подолати розрив когнітивних і особистісних аспектів у дослідженні антиципації, а й уможливають саму постановку проблеми в її соціально-психологічній обумовленості,

методологічно обгрунтоване рішення якої слугувало основою для розробки визначення організаційних та процедурних заходів дослідження соціально-психологічної специфіки антиципації особистості в умовах життєвих змін, зокрема в онто-, соціо- та патогенезі.

Література

1. Базылевич Т. Ф. Системное исследование антиципации в структуре индивидуальности / Т. Ф. Базылевич // Вопросы психологии. – 1988. – № 4. – С. 46–55.
2. Батраченко І. Г. Психологія розвитку антиципації людини / І. Г. Батраченко. – Дн., 1996.
3. Будз М. М. Використання навичок антиципації у музично-професійному навчанні / М. М. Будз // Наук. зап. – Рівне, 2003. – Вип.27: Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. – С. 115–117.
4. Дьяконов Г. Діалогічне дослідження надії / Г. Дьяконов // Соціальна психологія. – 2005. – №4. – С. 163–171.
5. Захарчук Т. П. Метод вільного опису у дослідженні уявлень молоді про своє майбутнє подружнє життя / Т. П. Захарчук // Психологія. – К., 2002. – Вип. 15. – С. 260–267.
6. Коновалова О. А. Проблема експектацій в спілкуванні / О. А. Коновалова // Практична психологія та соціальна робота. – 2000. – №8. – С. 30–31.
7. Леонтьев Д. А. Профессиональное самоопределение как построение образов возможного будущего / Д. А. Леонтьев, Е. В. Шелобанова // Вопросы психологии. – 2001. – №1 – с.57.
8. Ломов Б. Ф. Антиципация в структуре деятельности / Б. Ф. Ломов, Е. Н. Сурков. – М., 1980.
9. Менделевич В. Д. Неврология и психосоматическая медицина / В. Д. Менделевич, С. Л. Соловьева. – М., 2002.
10. Особистісний вибір: психологія відчаю та надії / за ред. Т. М. Титаренко. – К., 2005.
11. Плохих В. В. Временной параметр антиципации в процессе слежения за движущимся объектом / В. В. Плохих // Психол. журн. – 2002. – №1 – С. 49–53.
12. Подкоритова Л. О. Поняття «антиципація», «передбачення», «прогнозування»: спільне й відмінне / Л. О. Подкоритова // Проблеми загальної та педагогічної психології : зб. наук. пр. Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С. Д. Максименка. – Т. X, част. 1 – К., 2008 – С. 352–358.
13. Посохова В. Інтернет-середовище і формування гендерної ідентичності в процесі життєвого планування / В. Посохова // Соціальна психологія. – 2005. – №4. – С. 153–162.
14. Прасол Д. Структура прогностичного компонента та його роль в управлінській діяльності / Д. Прасол // Соціальна психологія. – 2005. – №5 (13). – С. 38–45.

15. Профотаєва О. М. Формування здібностей до антиципації студентів-другокурсників у процесі навчання пошукового читання / О. М. Профотаєва // Актуальні проблеми мента- лінгвістики. – Черкаси, 2003. – Ч.2. – С. 149–153.
16. Рєгуш Л. А Психология прогнозирования: успехи в познании будущего / Л. А. Рєгуш. – СПб., 2003.
17. Рихальська О. Г. Психологічні особливості життєвої антиципації особистості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук / О. Г. Рихальська. – К., 2004.
18. Савчин І. М. Дослідження антиципації життєвого шляху в ранній юності / І. М. Савчин // Зб. наук. пр.: філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ, 2003. – Вип.8, ч.2. – С. 214–219.
19. Сергиенко Е. А. Антиципация в раннем онтогенезе человека / Е. А. Сергиенко. – М., 1992.
20. Чернобровкін В. М. Цілепокладання у педагогічній діяльності / В.М. Чернобровкін // <http://www.psy-science.kiev.ua/departament/texty/v8.2/chemobrovkin.doc>

Транслітерація

1. Bazyilevich T. F. Sistemnoe issledovanie antitsipatsii v strukture individualnosti / T. F. Bazyilevich // Voprosy psihologii. – 1988. – № 4. – S. 46–55.
2. Batrachenko I. G. Psihologiya rozvitku antitsipatsii lyudini / I. G. Batrachenko. – Dn., 1996.
3. Budz M. M. Viktoristannya navichok antitsipatsii u muzichno-profesiynomu navchanni / M. M. Budz // Nauk. zap. – Rivne, 2003. – Vip.27: Onovlennya zmistu, form ta metodiv navchannya i vihovannya v zakladah osviti. – S. 115–117.
4. Dyakonov G. Dialogichne doslidjennya nadii / G. Dyakonov // Sotsialna psihologiya. – 2005. – №4. – S. 163–171.
5. Zaharchuk T. P. Metod vilnogo opisu u doslidjenni uyavlen molodi pro svoje maybutne podrujne jittya / T. P. Zaharchuk // Psihologiya. – K., 2002. – Vip. 15. – S. 260–267.
6. Konovalova O. A. Problema ekspektatsiy v spilkuvanni / O. A. Konovalova // Praktichna psihologiya ta sotsialna robota. – 2000. – №8. – S. 30–31.
7. Leontev D. A. Professionalnoe samoopredelenie kak postroenie obrazov vozmojnogo budushego / D. A. Leontev, E. V. SHELobanova // Voprosy psihologi. – 2001. – №1 – s.57.
8. Lomov B. F. Antitsipatsiya v strukture deyatelnosti / B. F. Lomov, E. N. Surkov. – M., 1980.
9. Mendelevich V. D. Nevrozologiya i psihosomaticheskaya meditsina / V. D. Mendelevich, S. L. Soloveva. – M., 2002.
10. Osobistisniy vibir: psihologiya vidchayu ta nadii / za red. T. M. Titarenko. – K., 2005.
11. Plohih V. V. Vremennoy parametr antitsipatsii v protsesse slejeniya za dvijuschimsya obyektom / V. V. Plohih // Psihol. jurn. – 2002. – №1 – S. 49–53.

12. Podkoritova L. O. Ponyattya «antitsipatsiya», «peredbachennya», «prognozuvannya»: spilne y vidminne / L. O. Podkoritova // Problemi zagalnoï ta pedagogichnoï psihologii : zb. nauk. pr. In-tu psihologii im. G.S. Kostyuka APN Ukraïni / za red. S. D. Maksimenka. – T. X, chast. 1 – K., 2008 – S. 352–358.
13. Posohova V. Internet-seredovstse i formuvannya gendernoï identichnosti v protsesi jittevego planuvannya / V. Posohova // Sotsialna psihologiya. – 2005. – №4. – S. 153–162.
14. Prasol D. Struktura prognostichnogo komponenta ta yogo rol v upravlinnskiy diyalnosti / D. Prasol // Sotsialna psihologiya. – 2005. – №5 (13). – S. 38–45.
15. Profotaeva O. M. Formuvannya zdibnostey do antitsipatsii studentiv-drugokursnikiv u protsesi navchannya poshukovogo chitannya / O. M. Profotaeva // Aktualni problemi menta- lingvistiki. – CHerkasi, 2003. – CH.2. – S. 149–153.
16. Regush L. A Psihologiya prognozirovaniya: uspehi v poznanii buduschego / L. A. Regush. – SPb., 2003.
17. Rihalska O. G. Psihologichni osoblivosti jittevoï antitsipatsii osobistosti : avtoref. dis. na zdobuttya nauk. stupenya kand. psihol. nauk / O. G. Rihalska. – K., 2004.
18. Savchin I. M. Doslidjennya antitsipatsii jittevego shlyahu v ranniy yunosti / I. M. Savchin // Zb. nauk. pr.: filozofiya, sotsiologiya, psihologiya. – Ivano-Frankivsk, 2003. – Vip.8, ch.2. – S. 214–219.
19. Sergienko E. A. Antitsipatsiya v rannem ontogeneze cheloveka / E. A. Sergienko. – M., 1992.
20. CHernobrovkin V. M. TSilepokladannya u pedagogichniy diyalnosti / V.M. CHernobrovkin // <http://www.psy-science.kiev.ua/departament/texty/v8.2/chemobrovkin.doc>

Zavatskyi V.Yu.

CONCEPTUAL BASIS OF THE STUDY OF PERSONAL ANTI-SUCCESS IN LIVING CHANGE CONDITIONS

In article the conceptual bases of research of an anticipation of the person in conditions of vital changes are resulted. The most appropriate research tasks are the methodological principles and theoretical concepts of the system approach, personal development, ontopsychological, acmeological and socio-psychological research, the main focus of which is on the study of anticipatory abilities of the communicative level, in the context of communication and interaction of the individual with objects of social reality, as well as the inclusion of anticipation in the structure of various activities. In conditions of ontologization of psychological knowledge, which is accompanied by an increase in the influence of the ideas of systemicity and self-organization, there was the possibility of transition from the intra-contradictory epistemological representations of anticipation as a prominent reflection to, corresponding to modern trends in the development of psychology, the understanding of this phenomenon as the creation of the image of the future in psychological systems. In this case, modern system conceptions of the person not only allow to bridge the gap

between cognitive and personality aspects in the study of anticipation, but also enable the very formulation of the problem in its socio-psychological conditionality, the methodologically grounded decision which served as the basis for the development of the definition of organizational and procedural measures of socio-psychological research the specifics of anticipation of personality in conditions of life changes, in particular ontological, socio- and pathogenesis.

Key words: *personality, ontogenesis, sociogenesis, life changes, anticipation, development of anticipation.*

Завацький Вадим Юрійович – кандидат психологічних наук, докторант кафедри психології та соціології Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, м. Сєверодонецьк.

УДК 159.92

Завацький Ю.А., Гетта О.М., Шаповалова В.А., Жигаренко І.Є., Журба А.М.

МЕДИКО-СОЦІАЛЬНІ ОСНОВИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ПРОБЛЕМА ЇЇ СОЦІАЛЬНОЇ МОБІЛЬНОСТІ І ПРОФЕСІОГЕНЕЗУ

У статті розкрито медико-соціальні основи здоров'язбереження особистості та проблема її соціальної мобільності і професіогенезу; проаналізовано особливості впливу трансформації суспільно-економічної та політичної формації на здоров'я неповнолітніх, тенденцію формування групи ризику по розвитку психосоматичних порушень серед неповнолітніх. Доведено взаємозв'язок впливу стресового стану людини та формування психосоматичних порушень і їх зв'язок із соціальною мобільністю особистості, зокрема в умовах вимушеного переміщення. Обґрунтовано значення виявлення розладів психічної дезадаптації на донозологічному етапі.

Ключові слова: *особистість, здоров'язбереження, соціальна мобільність, сучасний соціум, професіогенез.*

Постановка проблеми. Проблема збереження й зміцнення здоров'я населення за всіх часів була однією із ключових у суспільстві. Здоров'я нації – це показник цивілізованості держави, що відображає рівень її соціально-економічного розвитку, головний критерій доцільності та ефективності всіх сфер діяльності людини. Наразі в Україні тенденція погіршення здоров'я населення набула загрозливого рівня. Це зумовлено збідненням значної частини населення, погіршенням екологічної ситуації, розповсюдженням здоров'я руйнівних стереотипів поведінки, зниженням доступності до якісних медичних послуг, здоров'я витратністю сучасної системи освіти (Ю. Бойчук та ін.). У зв'язку зі зростанням чисельності факторів психологічного навантаження, які є тригерними до погіршення здоров'я підростаючого покоління, з одного